

τους μεγάλους άνδρας, οποιοι ο σοφός Κάρολος και ο Κάρολος ο νικητής της Νεαπόλεως και Λουδοβίκος, ο πατήρ του λαού, και Φραγκίτικος ο προστατής λόγων, προσέλαβε πολλές έπαρχίας, όλων την γαλλογουνδιαν, Προβιγγίαν και Βρεττανίαν, ιδοξάσθη πολλών άνδραγαθημάτων, είχε δε πάντοτε άνετον στρατηγούς, νομομαθείς δικαστάς και σοφούς γούρους. "Αλλά μοίρα κακή μετέστρεψεν εις δημοκρατίαν συμφοράς και τας άρετάς της· διότι η άνδρία απέβηκε θρασύτης, η ισχύς σκληρότης, η επίεικεια αδράνεια, τὰ δὲ πάθη ἐν γένει μεταβάλλοντο εις ανιστορίαν. "Ενεκα τούτου τὸ Βασιλείον διέβρεε, τὸ ἔθνος ἐξηνηλείετο, τὰ ἔθνικὰ κτήματα ἐξεποιούντο, αἱ πόλεις τῆς ὑπηρεσίας ἐδίδοντο αἰσχρῶς ὡς ἐπιπλεῖσι γημοῦ, χωρὶς ὁ ἡγεμὼν, νὰ σκανδαλίζηται, οὔτε γάρρον. "Οἱ ὑποτέλεις ἡγεμόνες διεφιλονείκουν τὰ λείψανα ἡγεθνημένης ταύτης ἀρχῆς, ὁ λαὸς ἰταλιπρωεῖτο ἔσπερος, συμμορίαὶ δὲ κκούργων ἐπύρθουν τὴν χώραν κατέσφαζον τοὺς ἀθώους κατοίκους, παντοῦ ἐπεκράτησε ὁ δισποτισμὸς, ὡς καὶ ἡ ἐκκλησία ἀπέβαλε τὴν ἀξιοκρασίαν καὶ τὰ δικαιώματά της, κακοήθεις δὲ γυναῖκες ἔλασαν τὴν διαφθορὰν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν αὐλήν!

Καθὼς δὲ εἶπειν ὅτε κατὰ τὸ 1328 οἱ ἐκ τῆς γυναικείας ταύτης τοῦ Valois ἡγεμόνες ἤρχισαν νὰ ἀποβῶνται, τὸ βασιλείον ἦτο ἐνωμένον καὶ ἰσχυρὸν. Ἐπιβίβησαν δὲ διετηρημένον καὶ πλησίον τῆς καταστάσεως, ὅτε τῷ 1582 ἰδολορονήθη ὁ Ἐρβρίκος III εἰς τὸν Saint Cloud.

Ὁ βασιλεὺς, κατὰ τὸν Mézerai, δὲν ἤθελε κριθῆναι ὡς βασιλεὺς, ἐὰν δὲν ἐβασίλευε! διότι εἶχε ἐπιβίβησει πᾶσας τὰς κλίσεις καὶ ἀρετάς τοῦ χρηστοῦ ἀρχοῦ ἦτο παρβύσιαστικός, ἀξιοπρεπὴς περὶ τοὺς ἄλλους καὶ τοὺς τρόπους, ἰλαρὸς τὴν φυσιογνωμίαν, ἠλικὸς τὸ ἦθος καὶ ἀνδρείος, ἐν μέρει δὲ καὶ στρατηγικός· διότι ἀριστεῖται τινες, ὅλον κατὰ τὴν μάχην τοῦ ἔθους καὶ Moncontour, τὸν περιέβαλον καὶ πολεμικῆς εὐκλειαν ἀναγγελλούσης μέλλοντα ἦρωα τοῦ ἔθους ἀναγκαῖον εἰς τὸ κατακερματισμένον βασιλείον.

Ἡ δύναμις τοῦ ἡγεμόνος τούτου ἐξέλιπε κατὰ τὸ ἔθνος ὁ δὲ ἀνδρείος καὶ ἐπιχειρηματίας ἄλλοτε δοῦξ ἠτοῦ ἀνεδείχθη ἡλίθιος Ἐρβρίκος Γ'. Πόθεν δ' ἐπὶ προῆλθεν ἡ μεταβολὴ αὐτῆ τοῦ χαρακτῆρος; Ἐνεκα ἐκ τοῦ θλεθρίου ἀξιώματος τῆς μητρός του ἠτοῦ ἔθους ὅτι οἱ ἀντιπολιτευόμενοι καὶ ἐπίφοβοι τῶν ἠλιθίων ἔχθροί ἔπρεπε διὰ τὸν αὐλικὸν ἦδων ἄν ἠδύωνται; "Αλλὰ βεβαίως οὐδέποτε μαγεῖα ἐδύνατο ἐπὶ τὴν προξενήσῃ μεγαλητέρα μεταμόρφωσιν. "Οθεν ἐν ᾧ ἠλιθισμὸς ἐξηπλοῦτο πανταχόθεν, οἱ δὲ Καθολικοὶ ἠτοῦ ἔθους νὰ συνασπίζωνται, ὁ Ἐρβρίκος ἐβράβευε τοὺς ἠλιθίους ἐπιτηδέους τῶν φίλων του εἰς διαφθορὰν τῆς ἠτοῦ καὶ τῶν αὐλικῶν αὐτῶν γυναικῶν, ἐσκεπάζετο τῆς χεῖρας διὰ μυριπύων χειρῶν, ἠλείφετο τὸ ἔθνος μετ' εὐδῆ μίγματα, ἡ ἐπεπάσσετο μετ' ἀμυδρὰ κατὰ τὴν τότε συνήθειαν, περιεφέροτο ἀτάκτως εἰς τὸ ἔθνος τῶν Παρισίων καὶ πολλάκις ἐτύπτε τοὺς παραπονομένους, καθὼς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν εὐθυμιῶν τῆς ἠτοῦ ἔθους, ἡ εἰσχωρία ἀυστόλως καὶ εἰς τὰς οἰκίας τῆς ἠτοῦ ἔθους.

14 Ἰουλίου 1576 ἦλθε μετὰ τῆς Βασιλίσσης ἐκ

τῆς Νορμανδίας συνεπάγων πλῆθος ψιττακῶν, κυνῶν καὶ πιθήκων, ἐρεῦρε δὲ καὶ νέον τρόπον λατρείας τοῦ Θεοῦ, τὴν λιτανεῖαν τῶν μαστιγωτῶν ὅποια δὲ τις ἦτο, νομίζομεν, αὐτῆ; ἄνδρες καὶ γυναῖκες θυβιζμένοι εἰς σακκία μικρὰ κυανᾶ, μέλανα, ἢ λευκὰ ἔτρεχον χορεύοντες καὶ φωνάζοντες. Καὶ ἔπειτα θαυμάζομεν πῶς ἐξανεσῆ ὁ λαὸς κατὰ τοιαύτης τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἀποκτηνώσεως! "Εξακολούθει, Ἐρβρίκος, ἐξουτέλιζε τὸ βασιλικὸν διάδημα, τὸ ὅποιον σοὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς διὰ νὰ τὸ καταστήσης σεβαστὸν εἰς τὴν Γαλλίαν· θυθίζου εἰς ληθαργικὸν ὕπνον· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἀγρυπνοῦσι, δειλαίε, οἱ κακούργοι! καὶ μετ' ὀλίγον θέλει ἀντηχῆσαι ἀπ' ἄκρου ἕως ἄκρου τοῦ Saint Cloud ἡ θλιβερὰ φωνὴ· τόπος εἰς τὴν ἐκδικησίαν τοῦ λαοῦ! Γρόντοι ἡ ἐκδικησις αὐτῆ ὑπῆρξε φρικτῆ· διότι ἡ κοινὴ ἐξαχρείωσις ἦτο τοσοῦτον προσηρημένη, ὥστε τὸ ἐγγειρίδιον ἔμενε μόνον ὄργανον σωφρονισμοῦ κατὰ τὴ τὴν πολιτείαν καὶ τὰς οἰκογενείας· ὅθεν οὕτως ἐφονεύθησαν καὶ οἱ ἄρχοντες Guise. Διατριβαὶ ὑβριστικαὶ ἐδημοσιεύοντο, ἡ καὶ ἐτοιχοκολῶντο κατὰ τῆς δυστυχούς οἰκογενείας διὰ νὰ ποτιζῆται πρῶτῳ δὲ ὁ ἄλλος τὸ ὅποιον περιεῖχον δηλητήριον. Αἰσχρὸν καὶ νὰ ἀναφέρωμεν τὰς θανάτους αὐτῶν λαιδωρίας· ἀρκεῖ δὲ μόνον νὰ εἰπῶμεν ὅτι τῶν ποιητῶν ἡ φαντασία ἐξήρθη, ὡς εἶπερ ποτε, ἐπὶ τῆς πονηρίας ταύτης ἀμίλλης· ἡ δὲ μήτηρ τοῦ Βασιλέως ἐλέγετο παρά τινος αὐτῶν χειροτέρα καὶ τῆς Ἰζάβελ· διότι οὔτε οἱ κύνες ἤθελον καταδεχθῆναι νὰ καταφάγωσι τὸ πτωμά της. Ἐβριολιμεῖτο δὲ μάλιστα ἡ κατὰ τοῦ βασιλέως συμμαχικὴ ἔταιρία ἡ λεγομένη Ligue νὰ πολλαπλασιάσῃ τὰς σκανδαλώδεις ταύτας φλυαρίας· ἐνίοτε ὅμως παριστάνετο πιστότατα ἡ ἐπικρατούσα κατάσταση, ὡς διὰ τῶν ἐφεξῆς στίχων.

Σεῖς, οἱ ὅποιοι θέλετε νὰ ζωγραφήσητε τὸν κόσμον ἀεστραμμένον, ὅποιος πραγματικῶς ὑπάρχει, διαγράψατε τὰς αἰσχυρότητας, ἐξ ᾧ κλήθει ἡ Γαλλία!

Σημειώσατε τὰς ἀπείρους καταχρήσεις, αἱ ὅποια καταπιέζουσι τὸν λαόν.

Εἰκοσίσατε τοὺς θελοδοῦλους εὐγενεῖς φέροντας ἀνάσχολα ἐπαγγέλματα.

Μεταμφιάσατε τὸν ὄνον εἰς δικαστήν· φέρετε εἰς τὸ μέσον τὸν σοφὸν ἐπαιτούντα, τὸν δὲ χρηστοῦ καὶ τὸν ἐράτορα λιμώτοντα.

Δειξάσατε τὰ ἀνδράποδα τῆς αὐλῆς, εἰς τὰ ὅποια ἐπιδαψιλεύονται ἐξαιρετικῶς αἱ χάριτες.

Ἐν ᾧ αἱ τοιαῦται σάτυροι περιεφέροντο πανταχοῦ κατὰ τοῦ πρώτου ἀρχοντος, ἐπεδύδαζοι καὶ οἱ ἱεροκήρυκες νὰ ὑποβάλωσι κρυφίως τὴν στάσιν καὶ τὴν δημοσίον ἀγανάκτησιν. Ἐνταῦθα δὲ κατ' ἐξοχὴν πρέπει νὰ ἐλεηθῶμεν τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ τὴν ἀσθένειαν· διότι δυσκόλως δύναται τις νὰ ἀνεύρῃ τὴν ἀρχὴν τῶν γινομένων ἐν μέσῳ τοιοῦτου χάους ἐγκλημάτων, ουκοφαντιῶν, βραδουργίας καὶ ἐξουτελισμοῦ.

Ἄλλὰ βεβαίως τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα πρὸ πάντων παρῶσεν τὴν πλῆθὺν τῶν στασιαστῶν· ἐπειδὴ